

Corporate Governance

ดร.ศิลาพร ศรีจันเพชร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

sillapaporn@tbs.tu.ac.th

ASEAN Corporate Governance Scorecard: หนึ่งในความพร้อมของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ในปี พ.ศ. 2558 ประเทศสมาชิกในภูมิภาคอาเซียนจะมีการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ตลาดทุนต้องมีการปรับตัว เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเกี่ยวกับการรวมตัวของตลาดทุนของประเทศต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพ เรื่องหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะทำให้การรวมตัวกันของตลาดทุนระหว่างประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนประสบความสำเร็จได้ คือการยกระดับเกณฑ์ในการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนในภูมิภาคอาเซียนให้ทัดเทียมกับมาตรฐานของสากลประเทศนั้นคือ บทความนี้จะกล่าวถึง ASEAN Corporate Governance Scorecard

ASEAN Corporate Governance Scorecard (ACGS) คือ คะแนนการกำกับดูแลกิจการอาเซียน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการกำกับดูแลกิจการของ ASEAN Capital Markets Forum (ACMF) หรือที่เรียกว่า ACMF Corporate Governance Initiatives โดยเป็นการเปิดเผยระดับคุณภาพของการกำกับดูแลกิจการในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของการกำกับดูแลกิจการ และสนับสนุนให้เกิดการกำกับดูแลกิจการในภูมิภาคอาเซียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างมาตรฐานการกำกับดูแลกิจการ และมาตรฐานปฏิบัติงานสำหรับกิจการในตลาดทุน โดยแสดงให้เห็นถึงการกำกับดูแลกิจการที่ดีและเป็นส่วนหนึ่งของโครงการรวมตลาดทุน

Corporate Governance

ASEAN Corporate Governance Scorecard ทำให้บริษัทเป็นที่น่าสนใจของนักลงทุนทั่วโลกมากขึ้น เกิดการกระตุ้นให้บริษัทต่าง ๆ พัฒนาการกำกับดูแลกิจการของตนเองให้ทัดเทียมกับบริษัทอื่น ๆ ในภูมิภาคอาเซียน และในอนาคตอาจมีการนำ ASEAN Corporate Governance Scorecard มาใช้เป็นปัจจัยในการคัดเลือก ASEAN Stars ซึ่งการได้เข้าเป็น ASEAN Stars จะส่งผลให้บริษัทจดทะเบียนเป็นที่รู้จักในภูมิภาคอาเซียนมากขึ้น และจะช่วยเสริมสร้างศักยภาพของตลาดทุนในภูมิภาคให้สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้

ในปี พ.ศ. 2554 จึงมีการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้วัดระดับการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนต่าง ๆ ในภูมิภาคอาเซียน เรียกว่า “ASEAN Corporate Governance Scorecard” โดย ASEAN Capital Markets Forum (ACMF) ได้คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญจากแต่ละประเทศมาร่วมกันพัฒนามาตรวัดและเกณฑ์ในการประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ดี ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจะถูกคัดเลือกจากประสบการณ์และการเป็นที่ยอมรับในเรื่องของการกำกับดูแลกิจการที่ดีของแต่ละประเทศ และต้องได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียในบริษัทจดทะเบียน อีกทั้งต้องเป็นบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลตลาดหลักทรัพย์ (Securities Regulators)

การพัฒนา Scorecard ยึดหลักการขององค์กรเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development Centre: OECD) และหลักการกำกับดูแลกิจการของแต่ละประเทศเป็นหลัก รวมถึงได้รับคำแนะนำจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ธนาคารโลก International Corporate Governance Network (ICGN), Asian Corporate Governance Association (ACGA) และประมวลกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการ โดยพัฒนามาตรวัดการกำกับดูแลกิจการที่ดีจะต้องเป็นไปตามหลักการที่สำคัญ เช่น มาตรวัดต้องสะท้อนให้เห็นถึงหลักการในระดับสากลและเป็นที่ยอมรับว่าเป็นแนวทางในการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่บริษัทจดทะเบียนควรนำไปใช้ปฏิบัติ และในบางกรณีอาจเป็นเกณฑ์ที่ดีกว่าหรือเหนือกว่าระดับมาตรฐานของสากลเกณฑ์ในการประเมินควรช่วยกระตุ้นให้บริษัทจดทะเบียนต่าง ๆ ยอมรับ นำมาใช้ และพยายามทำให้ดีกว่ามาตรฐานที่กำหนด มิใช่เพียงแค่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำเท่านั้น มาตรวัดควรครอบคลุม และมีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่สำคัญต่าง ๆ ของการกำกับดูแลกิจการและควรเป็นเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้กับบริษัทจดทะเบียนต่าง ๆ ในภูมิภาคอาเซียนได้นอกจากนี้ วิธีการประเมินควรมีความเที่ยงตรงและสามารถประเมินการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ

ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 6 ประเทศ ที่ได้เริ่มใช้เกณฑ์นี้ในการประเมินระดับบรรษัทภิบาลในปี พ.ศ. 2555 - 2556 ได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ เวียดนาม และประเทศไทย โดยเนื้อหาในการประเมินคะแนนการกำกับดูแลกิจการตามกรอบของ ASEAN Corporate Governance Scorecard แบ่งออกเป็น 2 ระดับ เกณฑ์การประเมินในระดับแรกจะอ้างอิงตามหลักการขององค์กรเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ หรือ OECD รวมถึงกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบการต่าง ๆ ของแต่ละประเทศในภูมิภาคอาเซียน ในขณะที่เกณฑ์การประเมินในระดับที่สองจะเป็นเกณฑ์ส่วนเพิ่มเพื่อให้เป็นคะแนนพิเศษหรือโบนัสสำหรับบริษัทที่ปฏิบัติได้สูงกว่ามาตรฐาน และเกณฑ์ในการลงโทษหรือตัดคะแนนสำหรับบริษัทที่ปฏิบัติได้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

เกณฑ์การให้คะแนนในระดับแรกประกอบไปด้วย 185 รายการ โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วนตามหลักการขององค์กรเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ หรือ OECD และในแต่ละส่วนจะมีการให้น้ำหนักที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความสำคัญของเนื้อหา นั้น ๆ โดยในการประเมินในส่วนแรกนี้ แต่ละรายการจะมีคะแนน 1 คะแนน และเมื่อได้คะแนนโดยรวมทั้งหมดแล้ว จึงนำมาคิดตามน้ำหนัก ตารางที่ 1 เป็นตารางเปรียบเทียบให้เห็นถึงเกณฑ์การให้คะแนนตามกรอบของ ASEAN Corporate Governance Scorecard เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์การให้คะแนนที่ใช้ในประเทศไทย

จากตารางที่ 1 จะเห็นว่าตามกรอบของ ASEAN Corporate Governance Scorecard จะเน้นให้น้ำหนักในหมวดที่ 5 เรื่องความรับผิดชอบต่อของคณะกรรมการมากที่สุดถึง 40% นั้นเป็นเพราะวัตถุประสงค์แรกเริ่มของการสร้างเกณฑ์นี้ขึ้นมา นั้น ก็เพื่อต้องการให้บริษัทจดทะเบียนในอาเซียนเป็นที่ยอมรับของนานาชาติประเทศ เพื่อจะได้ดึงดูดให้นักลงทุนจากภูมิภาคอื่นเข้ามาลงทุนและเชื่อมั่นว่าบริษัทจดทะเบียนในอาเซียนนั้นเป็นสินทรัพย์ที่น่าลงทุน ดังนั้นในการสร้างกรอบเพื่อให้ประเทศสมาชิกนำมาอ้างอิงจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เป็นอันดับแรก

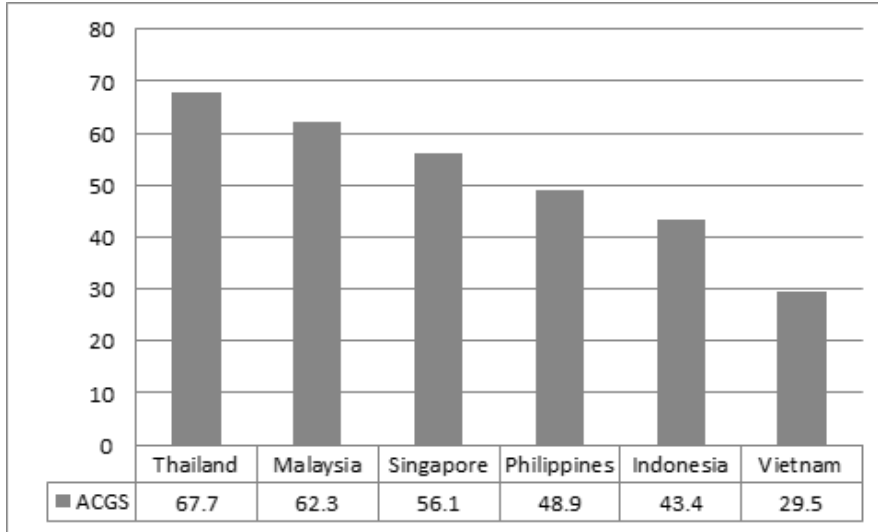
ตารางที่ 1: ตารางเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์การให้คะแนนตามกรอบของ ASEAN Corporate Governance Scorecard และเกณฑ์การให้คะแนนที่ใช้ในประเทศไทย

หลักเกณฑ์ในการพิจารณา (ข้อ)	น้ำหนักในการให้คะแนน			
	ASEAN CG Scorecard		เกณฑ์ที่ใช้ระหว่างปี พ.ศ. 2554 - 2556	
	จำนวนข้อ	(%)	จำนวนข้อ	(%)
1. สิทธิของผู้ถือหุ้น	26	10%	24	20%
2. การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียม	17	15%	16	15%
3. การคำนึงถึงบทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย	21	10%	18	20%
4. การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส	42	25%	36	20%
5. ความรับผิดชอบต่อของคณะกรรมการ	79	40%	54	25%
รวม	185	100%	148	100%

ในระดับที่สองประกอบไปด้วยคะแนนโบนัส และการตัดคะแนน ซึ่งมีทั้งหมด 34 รายการ ซึ่งแต่ละรายการมีคะแนนที่แตกต่างกันไป โดยจะมีการให้คะแนนพิเศษเพิ่มแก่บริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีนอกเหนือไปจากที่กำหนดไว้ในระดับแรก ส่วนการตัดคะแนนออกแบบมาเพื่อลดระดับของบริษัทที่มีแนวโน้มการกำกับดูแลกิจการที่แย่ และจะนำคะแนนที่ได้ในระดับที่สองนี้ไปเพิ่มหรือลดในคะแนนส่วนที่หนึ่งเพื่อให้ได้เป็นคะแนนสุดท้าย (Final Score) สำหรับบริษัทนั้น ๆ

ตามรูปที่ 1 จากผลการประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทจดทะเบียนตามหลักเกณฑ์ ASEAN CG Scorecard ประจำปี พ.ศ. 2555 พบว่า โดยคะแนนเฉลี่ยภาพรวมของบริษัทจดทะเบียนไทยได้คะแนน 67.66% ซึ่งเป็นคะแนนที่สูงที่สุดเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ที่เข้าร่วมการประเมินอีก 5 ประเทศ โดยมาเลเซียอยู่ที่ 62.29% สิงคโปร์ 56.08% ฟิลิปปินส์ 48.9% อินโดนีเซีย 43.4% และเวียดนาม (ไม่ได้ระบุคะแนนเพราะเป็นประเทศที่ค่อนข้างใหม่ในเรื่องของการประเมิน CG จึงไม่แสดงผลเฉลี่ยภาพรวม) ด้านที่ประเทศไทยได้คะแนน “โดดเด่น” มากที่สุดคือ การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียม โดยได้คะแนนเฉลี่ยภาพรวมถึง 97% แต่ด้านที่คะแนนน้อยคือ บทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย ได้คะแนน 51% และความรับผิดชอบต่อของคณะกรรมการบริษัทได้คะแนนเพียง 56% ทั้ง ๆ ที่เกณฑ์ของ ASEAN Corporate Governance Scorecard ให้น้ำหนักเรื่องนี้มากที่สุด

ในการนำ Scorecard มาใช้ บริษัทจดทะเบียนต้องเตรียมความพร้อมในหลาย ๆ เรื่อง เช่น บริษัทต้องมีการเปิดเผยข้อมูลเพื่อให้สามารถเข้าถึงได้ เนื่องมาจากการประเมินด้วย Scorecard จะพิจารณาจากข้อมูลที่บริษัทได้เปิดเผยในรายงานประจำปี เว็บไซต์ของบริษัทรวมถึงประกาศต่าง ๆ ของบริษัทหนังสือเวียน ข้อบังคับของบริษัทรายงานการประชุมของผู้ถือหุ้นนโยบายการกำกับดูแลกิจการมาตรฐานทางจริยธรรมและรายงานความยั่งยืน โดยข้อมูลที่จะนำมาประเมินนั้นจะต้องเป็นข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณชนเท่านั้น และเป็นข้อมูลที่ง่ายต่อการเข้าถึง เข้าใจได้ง่าย มีความสมบูรณ์ และไม่คลุมเครือ อีกทั้งข้อมูลที่เปิดเผยควรจัดทำเป็นภาษาอังกฤษ

รูปที่ 1: กราฟแสดง ASEAN Corporate Governance Scorecard ของแต่ละประเทศ

Scorecard และการประเมินที่จัดทำขึ้นมีจุดประสงค์เพื่อยกระดับมาตรฐานของบริษัทจดทะเบียนในภูมิภาคอาเซียน เพื่อแสดงอันดับของบริษัทต่าง ๆ ในภูมิภาคอาเซียนที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีเพิ่มความเชื่อมั่น และความน่าลงทุนของบริษัทจดทะเบียนโดย Scorecard และกระบวนการในการประเมินจะมีการทบทวนเป็นระยะ ๆ และอาจมีการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

เนื่องด้วยการประเมินการกำกับดูแลกิจการของแต่ละบริษัทขึ้นอยู่กับข้อมูลที่บริษัทได้เปิดเผยต่อสาธารณชน จึงอาจยังมีข้อจำกัดในการจัดอันดับบริษัท ดังต่อไปนี้

ประการแรกคือ กระบวนการประเมินนี้อาศัยข้อมูลที่มีการเปิดเผย ดังนั้น การประเมินจึงทำได้เฉพาะบริษัทที่มีแนวทางและนโยบายในการกำกับดูแลกิจการที่เปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนเท่านั้น

ประการที่สอง บริษัทจดทะเบียนที่มีการเปิดเผยข้อมูล อาจไม่ได้มีการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการจริง หรืออาจมีการปฏิบัติเพียงแคผิวเผิน ในขณะที่การตัดคะแนนในแต่ละรายการ (Penalty) จะสามารถทำได้ก็ต่อเมื่อมีหลักฐานที่ปรากฏชัดเจนเท่านั้น

ประการต่อมา แม้ว่าในแต่ละรายการที่นำมาใช้ในการประเมินจะเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนของคณะกรรมการ ผู้บริหาร และพนักงานในองค์กร แต่ Scorecard มิได้ถูกออกแบบมาเพื่อประเมินพฤติกรรมในด้านจริยธรรมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของบริษัทเหล่านั้น

ประการสุดท้าย แม้ว่าการกำกับดูแลกิจการที่ดีจะส่งผลให้บริษัทฯ มีมูลค่าเพิ่มในระยะยาว แต่ไม่ได้มีการยืนยันหรือพิสูจน์ว่า คะแนนการกำกับดูแลกิจการและอันดับของบริษัทจดทะเบียนมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานด้านการเงินของบริษัท